

HET VOORKOMEN VAN DE DODAARS ALS BROEDVOGEL IN NOORD-BRABANT IN 1981

Ad van Poppel

Inleiding

In 1981 werd als aktiviteit van het Samenwerkingsverband van Oost-Brabantse Vogelwerkgroepen een inventarisatie gestart met als doel het bepalen van het aantal broedpaartjes van Kuif- en Tafeleend in de provincie Noord-Brabant. Tegelijkertijd heb ik zelf ook aandacht besteed aan enkele andere, relatief vrij eenvoudig te inventariseren soorten die voor een belangrijk deel het zelfde biotoop als Kuif- en Tafeleend bewonen. De Dodaars was één van deze soorten. De gegevens die in dit artikel zijn verwerkt berusten dan ook vrijwel alle op eigen waarnemingen. Slechts voor wat de Kempen betreft werden enkele - grotendeels bevestigende - gegevens verkregen die met name door Tom Heijnen werden verzameld. De gegevens van de Kampinasche Heide werden grotendeels door Frans van Erve geleverd. Tot slot stuurde ook de Vogelwerkgroep Deurne een enkel gegeven in.

Methode

Voor het bepalen van het aantal broedpaartjes werden zoveel mogelijk potentiële broedgebieden in de maanden mei tot en met juli bezocht. Ook in de maanden april en augustus werden enkele waarnemingen verricht, al werden de april-waarnemingen niet meegeteld wanneer later geen vervolgwaaarnemingen meer plaatsvonden. Van de augustus-waarnemingen werden bovendien alleen vogels met jongen meegeteld.

Dit kan ertoe geleid hebben dat in een enkel geval een paartje, dat in de loop van het broedseizoen naar een ander gebied uitweek, dubbel werd geteld. Anderzijds zullen er ook broedpaartjes over het hoofd gezien zijn door een te gering aantal terreinbezoeken, of het niet onderkennen van alle potentiële broedgebieden.

Voor het opsporen van potentiële broedgebieden werd o.a. gebruik gemaakt van de topografische kaarten schaal 1 : 25.000; bovendien was een groot aantal potentiële broedgebieden mij reeds bekend van vroegere bezoeken. Ook bestaande literatuur hierover werd geraadpleegd. Hoewel bekend is dat de Dodaars goed reageert op de baltsroep die met behulp van een bandrecorder wordt gereproduceerd, is geen gebruik gemaakt van deze methode.

Naast de Dodaars werden enkele andere soorten watervogels (Fuut, Geoorde Fuut, Kuif-, Tafel- en Krakeend, Kokmeeuw, Knobbelzwaan) eveneens zo goed als mogelijk geïnventariseerd, waardoor in principe alle waterrijke gebieden werden bezocht; hierdoor zal het belangrijkste deel van de broedgebieden van de Dodaars zijn opgespoord.

De op het bijgevoegde kaartje aangegeven broedgevallen betreffen zowel zekere als waarschijnlijke en mogelijke broedgevallen. Onder zekere broedgevallen worden hier de waarnemingen van jonge, nog niet vliegvlugge Dodaarzen verstaan. Waarnemingen van adulte Dodaarzen in de periode mei tot en met juli in een geschikt broedbiotoop zouden als waarschijnlijke of mogelijke broedgevallen

aangeduid kunnen worden. Gezien het vrij kleine aantal zekere broedgevallen (circa 45) is er op het kaartje geen onderscheid gemaakt tussen zekere en waarschijnlijke of mogelijke broedgevallen.

Vanwege een in sommige gevallen te gering aantal bezoeken vonden niet overal vervolgwarnemingen plaats, zodat in een enkel geval broedpaartjes vermeld kunnen staan op plaatsen waar mogelijk niet werd gebroed. Dit aantal plaatsen zal echter naar mijn mening gering zijn, temeer omdat met name aan plaatsen waar broeden twijfelachtig was wel enkele vervolfbezoeken werden gebracht.

Moeilijkheden bij de inventarisatie

Ook van een soort als de Dodaars blijkt de inventarisatie niet geheel moeiteloos te verlopen. Dit blijkt o.a. uit het feit dat de door mij gevonden aantallen in een enkel geval in sterke mate afwijken van de door andere gevonden aantallen.

Zo werden er door Lex Peeters en Marco Bakermans op het landgoed De Utrecht (met name op de vennen Het Goor en Flaes) maar liefst 32 paartjes geteld, terwijl ik zelf hier tot 12 paartjes kwam. Voor de Reuselse Moeren werden door Wim v.d. Voort 6 paartjes opgegeven, terwijl ikzelf hier tot 4 paartjes kwam. Dit laatste terrein is echter bijzonder ontoegankelijk en onoverzichtelijk, zodat hier eventueel wel een paartje gemist kan zijn. Anderzijds is het echter ook mogelijk, dat door de aard van het terrein een enkel paartje dubbel werd geteld of dat er tweede broedsels werden meegeteld.

Het grote verschil in de gevonden aantallen op het landgoed De Utrecht is aanzienlijk minder eenvoudig te verklaren. Beide vennen zijn weliswaar groot maar overzichtelijk, zeker wanneer men in de gelegenheid is de vennen ook navaf de achterzijde te benaderen. Hoewel na een drietal bezoeken toch nog wel een enkel paartje gemist kan zijn lijkt de aanwezigheid van 32 broedpaartjes voor mij vooralsnog onwaarschijnlijk, temeer omdat ook in het verleden nimmer dergelijke aantallen werden vastgesteld. De Avifauna van Noord-Brabant (Van Erve et al. 1967) vermeldt voor de jaren 1963-65 slechts 5 paartjes terwijl Dekker (1968) voor 1967 voor de gemeente Hooge en Lage Mierde 4 broedgevallen opgeeft.

De moeilijkheden die zich bij een inventarisatie van deze soort voordoen worden o.a. veroorzaakt door de nogal verborgen leefwijze. Nesten vindt men nagenoeg niet wanneer hier geen speciale aandacht aan wordt geschonken, terwijl de vogels zich slechts moeilijk met jongen laten waarnemen. Veel tijd brengen zowel adulte als jonge vogels door in de oevervegetatie, waardoor ze makkelijk aan de aandacht ontsnappen. Bovendien duiken Dodaarzen vaak zo intensief, dat ze meer onder water zitten dan erboven. Slechts de baltsroep is erg opvallend. Hierbij doet zich dan echter weer de moeilijkheid voor dat baltsende Dodaarzen meestal in de vegetatie verscholen zitten en dus moeilijk zijn te tellen, en dat ook wijffjes deze roep laten horen. Een andere moeilijkheid die zich bij het inventariseren van deze soort voordoet is de waarschijnlijk grote mobiliteit van de Dodaars, ook gedurende het broedseizoen. Hoewel hierover weinig gegevens bekend zijn lijkt het waarschijnlijk, dat broedparen na een eerste broedsel (of broedpoging) zich in een ander terrein kunnen vestigen om daar een vervolglegsel te produceren. Zo is het bekend dat sommige broedparen zich pas in juni,

of in een enkel geval zelfs pas in juli in een bepaald terrein vestigen en er dan alsnog tot broeden komen. Dit zullen waarschijnlijk vooral broedparen zijn die door het ongeschikt raken van hun oorspronkelijke broedplaats naar andere plaatsen uitwijken. In zo'n situatie komt het wel eens voor, dat eieren of jongen in de steek worden gelaten. In 1977 werd bijvoorbeeld op het landgoed Gorp en Rovert onder Goirle vastgesteld, dat een broedpaartje hun circa 3 weken oude, en dus nog niet geheel zelfstandige jongen, in de steek liet nadat het ven waar deze vogels gebroed hadden vrijwel geheel uitdroogde. Beide jongen waren toen echter al zo zelfstandige, dat zij zichzelf in dit geval wisten te redden. Hoewel er nog wel andere waarnemingen bekend zijn die in die richting wijzen, zijn betrouwbare gegevens hierover meestal niet voorhanden omdat in de meeste gevallen niet duidelijk is of de achtergelaten jongen geheel zelfstandig zijn of niet. Ook is het vaak moeilijk te beoordelen of de ouders inderdaad zijn vertrokken of toevallig tijdens 1 of 2 bezoeken niet werden waargenomen. Slechts bij veelvuldig terreinbezoek kunnen we hier wat meer over te weten komen.

Deze verplaatsingen naar andere terreinen kunnen bijvoorbeeld worden veroorzaakt door voedselgebrek of door een te sterke daling van de waterstand. Vooral dit laatste komt - met name tijdens droge zomers - veelvuldig bij de Brabantse vennen voor.

Ook late doortrekkers kunnen in sommige gevallen leiden tot een overschatting van het aantal broedpaartjes in een bepaald gebied. Met name in de maand april trekt de soort in vrij groot aantal door en verschijnt dan op plaatsen waar niet wordt gebroed. Deze vogels kunnen in uitzonderlijke gevallen zelfs tot in mei worden waargenomen, waarbij ook wel eens wordt gebaltst. Waarnemingen in de maanden mei tot en met juli zullen echter in de meeste gevallen wel op broedvogels duiden. Desalnietemin kunnen er in deze maanden ook Dodaarzen worden waargenomen in terreinen waar niet wordt gebroed. Dit zullen dan voor een belangrijk deel Dodaarzen zijn die op zoek zijn naar een geschikte broedplaats, nadat ze een eerder verkregen territorium hebben moeten opgeven.

Als laatste moeilijkheid waarmee we tijdens een Dodaars-telling geconfronteerd kunnen worden kunnen we vervolgbroedsels of -pogingen daartoe noemen.

Het voorkomen in Nederland

De Dodaars komt verspreid over Nederland voor met in de periode 1973-77 naar schatting 1500 à 2000 broedparen (Teixeira 1979). In de jaren 1966-67 werd de Nederlandse populatie geschat op 1000 - 2000 paren (Dekker 1968). Of deze aantalsschattingen al dan niet juist zijn wordt hier buiten beschouwing gelaten omdat er de laatste jaren geen betere, grootschalige inventarisaties meer hebben plaatsgevonden.

De Dodaars bewoont in Nederland de meest uiteenlopende biotopen. Zo worden er broedpaartjes aangetroffen in zowel voedselrijke als matig voedselarme vennen, zandafgravingen, rekreatieplassen, opspuitterreinen, stads- en dorpsvijvers, vaarten, weteringen of brede sloten, leemkuilen, bezinkingsbassins bij o.a. suikerfabrieken, moerassige terreinen, rivierstrangen, infiltratiegebieden, wielen, afgedamde kreken, veenplassen, inundatieterreinen, eendenkooien, tichelgaten, vloeivelden, grachten, viskwekerijen, meren e.d. Voor wat de provincie Noord-Brabant betreft wordt voornamelijk gebroed op vennen die in meerdere of mindere mate zijn geeutrofiëerd.

Vrijwel steeds bestaat het broedbiotoop uit ondiep water ($\frac{1}{2}$ tot 1 meter) met veel begroeiing op en langs de oevers, waarbij vooral lage oeverbegroeiing de voorkeur geniet. Ook plassen die groten-deels zijn dichtgegroeid en waarin dus weinig open water rest, kunnen voor de Dodaars een geschikt broedbiotoop vormen. Vaak lijkt een brede, ondiepe oeverzône van belang te zijn. In de streekavifauna's die de laatste 15 jaren zijn verschenen zien we dat de aantallen per regio sterk verschillen:

Noord-Brabant	1963-1965	250-400	paar
Midden-Nederland	1965-1970	41-50	paar
Noord-Holland boven Noordzee-kanaal	circa '70	ca 150	paar
Friesland	1972-1975	25-250	paar
Rivierengebied	1971-1977	125-130	paar
Veluwe	1973-1974	5-7	paar
West-Nederland	1973-1978	95-115	paar
Texel	1974	5	paar
Ameland	1975	11	paar

Het voorkomen in Brabant in het verleden

Over het voorkomen van de Dodaars in het verleden is helaas bijzonder weinig bekend. Dit geldt niet alleen voor de provincie Noord-Brabant, maar voor geheel Nederland. De bekende gegevens van vóór 1960 zijn zo fragmentarisch, dat de waarde ervan beperkt is. Interessant is het echter te zien, dat de twee enige broedplaatsen die Haverschmidt in 1942 opgeeft, namelijk Oisterwijk en IJzeren Man te Vught, nog steeds door Dodaarzen worden bewoond. Knippenberg (1952) wees in een van zijn publicaties op een verspreiding over de gehele provincie. Verder vermeldt de Avifauna van Noord-Brabant (Van Erve et al. 1967) voor de periode 1963-1965 een totaal aantal broedparen dat geschat werd op 250 à 400. Vooral dit laatst vermelde gegeven is van belang. Wanneer we de resultaten van de inventarisatie die in 1981 werd uitgevoerd, vergelijken met de resultaten van de inventarisatie in de jaren 1963-1965, zien we dat er sprake van is, dat de Dodaars óf flink in aantal is achteruit gegaan, óf de Dodaarspopulatie is voor de jaren 1963-1965 aanzienlijk overschat, óf dat er tijdens de inventarisatie van 1981 een aanzienlijk aantal broedpaartjes werd gemist. Het feit dat er in de zeven terreinen waar in 1963-65 in totaal 44 broedpaartjes werden aangetroffen, in 1981 nog 42 broedpaartjes werden geteld, maakt een aanzienlijke afname in de periode van 1963-65 tot 1981 niet erg waarschijnlijk. Bovendien komt Dekker (1968) voor 1967 in totaal op 62-70 broedparen, terwijl er onder de gemeente Nederweert (provincie Limburg) nog eens 13 paartjes worden opgegeven, die voor een deel betrekking gehad zullen hebben op broedvogels uit het Brabantse deel van de Groote Peel. In de gemeenten waar zowel in 1967 als in 1981 Dodaarzen voorkwamen, werden in beide jaren resp. 57-61 en 74 paren aangetroffen (gemeente Nederweert buiten beschouwing gelaten). Hoewel de opzet van beide tellingen geheel anders geweest zal zijn en de resultaten dus nauwelijks met elkaar vergeleken kunnen worden, blijkt ook hieruit weer min of meer, dat er van een zo aanzienlijke achteruitgang geen sprake geweest zal zijn.

Plaatselijk kan de soort echter wel achteruit gegaan of zelfs geheel zijn verdwenen. Van de 24 gemeenten, die door Dekker werden opgegeven waren er in 1981 nog 18 door Dodaarzen bewoond, terwijl er in 1981 nog 26 gemeenten genoemd kunnen worden waar de soort in 1967 niet werd opgemerkt. Dit beeld wordt overigens wat vertekend omdat Dekker in zijn publikatie Hapert en Westelbeers als gemeenten opgeeft, terwijl dit slechts onderdelen van resp. de gemeenten Hoogeloon c.a. en Oostelbeers c.a. zijn. Omdat in beide gemeenten de Dodaars ook in 1981 nog voorkwam zijn er slechts 4 gemeenten waar de soort wel in 1967 werd aabgetroffen, maar niet in 1981. Dit zijn Baarle-Nassau, Eindhoven, Halsteren en Helmond. In 1967 werden hier 7-8 broedparen vastgesteld. Het grotere aantal gemeenten waar de soort in 1981 werd aangetroffen kan wellicht voor een belangrijk deel worden verklaard door een intensievere inventarisatie. Het is niet waarschijnlijk dat de soort in deze mate toenam. Aangezien het verspreidingspatroon van 1981 goed overeenkomt met de verspreidingskaart zoals die in de Atlas van de Nederlandse broedvogels is opgenomen, is het waarschijnlijk dat het resultaat van 1981 een goed beeld geeft van de verspreiding en aantallen broedparen van de Dodaars. Dit betekent tevens dat op grond van de thans ter beschikking staande gegevens de schatting van 250-400 paar voor de jaren 1963-65 te hoog geacht moet worden.

Huidige verspreiding en voorkomen in Brabant

Het huidige verspreidingspatroon wijkt weinig of niet af van dat tijdens de zestiger jaren. Wel is de soort in West-Brabant aanzienlijk schaarser dan in Midden- en Oost-Brabant het geval is; dit zal echter waarschijnlijk ook in de zestiger jaren wel zo geweest zijn. In de open kleigebieden is de soort zeer schaars. Hoewel dit vooral geldt voor het zeekleigebied van West-Brabant, geldt dit ook voor het rivierkleigebied. Ten noorden van de lijn Grave - Halsteren werden slechts 10 paartjes aangetroffen, waarvan de helft op een opspuiterrein dat derhalve slechts tijdelijk broedgelegenheid biedt.

In alle gebieden tezamen werden 145 paartjes geteld. Aangezien zeker niet alle paren zullen zijn opgemerkt, en er tevens enkele doortrekkers als broedvogel beschouwd kunnen zijn, wordt de omvang van de Brabantse populatie voor 1981 geschat op 150-185 paren.

Verreweg de meeste van deze paren werden aangetroffen op matig tot sterk geeutrofieerde vennen, zowel in heide- als in bosgebieden. Ook werden er enkele broedgevallen vastgesteld op plassen en vennen waar intensief gerekreëerd wordt, zoals het Staalbergven te Oisterwijk (2 paar), IJzeren Man te Vught (3 paar), Stevensbeek (1 paar), Oostappen Ommel te Asten (1 paar).

Ook op zandwinplassen kunnen Dodaarzen huizen, wanneer hier tenminste ook voldoende ondiepe gedeelten in voor komen, zoals te Mill en te Oisterhout (beide plassen 1 zeker broedgeval) en Den Dungen (waarneming van adult exemplaar in broedseizoen, rondscharrelend in rijkelijk aanwezige oeverbegroeiing), maar ook de eerder genoemde rekreatiegebieden te Stevensbeek en Asten, die door zandwinning zijn ontstaan.

Wat de bebouwde kommen betreft werd er één broedgeval vastgesteld in een vijver te Veghel; dit gebeurde aan de hand van een waarneming op 15 augustus toen er ter plaatse 4 nog niet vliegvlugge jongen van circa 4 weken oud werden waargenomen. De oudervogels werden evenwel niet meer waargenomen. Gezien de leeftijd en het aantal jongen, als-

mede de begroeiing van deze vijver, moet worden aangenomen dat het hier inderdaad om een broedgeval gaat.

Te Etten-Leur (Polder Krijtenburg) werd op 18 juli één volwassen exemplaar waargenomen in een polderslootje; helaas kon hier niet worden vastgesteld of dit exemplaar al dan niet vliegvlug was. Broeden is hier dan ook onzeker.

Te Waalre en Leende werden plaatselijk wel Dodaarzen in het broedseizoen waargenomen, maar omdat het in deze gevallen om slechts eenmalige waarnemingen gaat (ondanks enkele vervolgbezoeken) en waarschijnlijk solitaire vogels betrof, zijn deze gevallen slechts als mogelijk gekwalificeerd.

Mogelijke ontwikkelingen in de toekomst

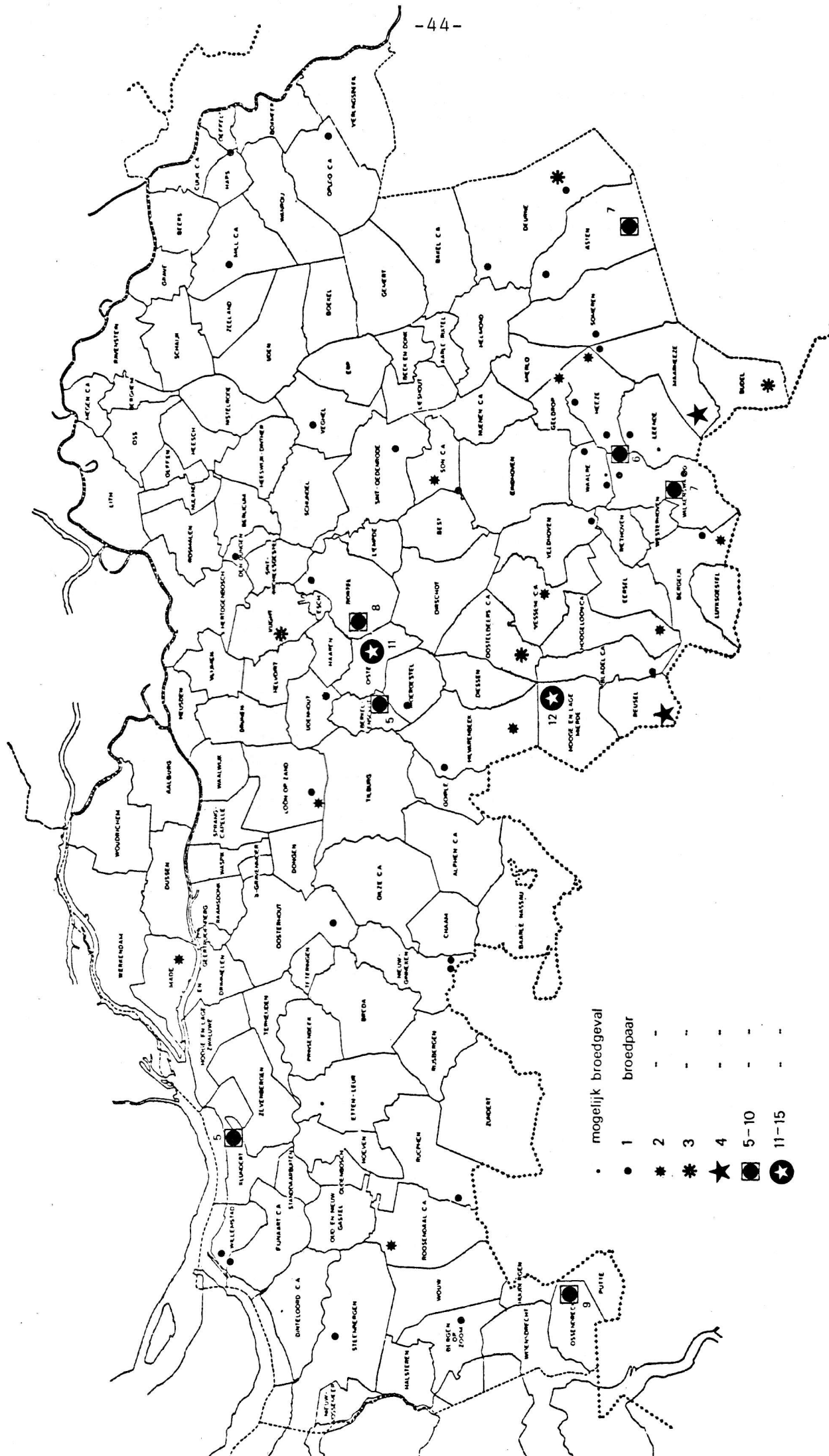
Hoe de stand van de Dodaars zich in de komende jaren zal ontwikkelen laat zich niet eenvoudig voorspellen. Vrijwel zeker echter zullen de komende jaren geschikte broedplaatsen ongeschikt worden. Dit kan gebeuren door opzettelijke verlaging van de grondwaterstand in vennen (nu reeds het geval op de Kampinasche Heide en het Flaesven op het landgoed De Utrecht), maar ook door het onttrekken van grondwater aan de bodem, onder andere voor de drinkwatervoorziening en in het kader van ruilverkavelingswerken, het verslechteren van de kwaliteit van het water, te ver dichtgroeien van vennen door een steeds verdergaande eutrofiëring, toenemend rekreatief gebruik van vennen en dergelijke, mogelijk ook door concurrentie met andere vogelsoorten, zoals de Fuut. Anderzijds zullen ook nieuwe broedgebieden kunnen ontstaan door eutrofiëring van nu nog voedselarme vennen, ontstaan van nieuwe plassen door zand- en leemwinning, opzettelijke verhoging van de waterstand in vennen (o.a. Reuselse Moeren) en het weren van intensief rekreatief gebruik als beheersmaatregel van natuurgebieden. Ook droge zomers en strenge winters kunnen de populatie (tijdelijk) ongunstig beïnvloeden. Een snelle afname van het Dodaarzenbestand is echter waarschijnlijk op korte termijn nog niet te verwachten.

Literatuur

- Alleijn, W.F. et al. 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum, Assen.
- Bergh, L.M.J. van den 1978. De broedvogels van de Veluwe. Wet. med. KNNV, nr. 128. Hoogwoud.
- Bergh, L.M.J. van den et al. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Spectrum, Utrecht-Antwerpen.
- Dekker, D. 1968. De telling van dodaarsbroedsels in 1967. Vogeljaar 16: 514-516 & Natura 65: 46-48.
- Dijksen, L.J. & A.J. 1977. Texel Vogeileiland. Thieme, Zutphen.
- Erve, F.J.H. van et al. 1967. Avifauna van Noord-Brabant. Van Gorcum, Assen.
- Knippenberg, W.H.Th. 1952. Enige broedvogels in Noord-Brabant: Fuut, Geoorde Fuut, Dodaars en Roodhalsfuut. Brabantia 1: 214-220.
- Ploeg, D.T.E. van der et al. 1976. Vogels in Friesland, deel 1. De Tille, Leeuwarden.
- Teixeira, R.M. (red) 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- Valk, A. 1976. De broedvogels van Ameland. Wet. med. KNNV, nr. 112. Hoogwoud.
- Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland. Randstad en Broedvogels. Gianotten, Tilburg.

Adres: Scarlattistraat 108, Tilburg.

DODARS 1981

Bijlage: overzicht van vastgestelde broedgevallen van de Dodaars in Noord-Brabant in 1981.

Steenbergen, Modderputten suikerfabriek:	
7 juni en 5 juli 1 ex.	1 paar
Bergen op Zoom, Zoomland:	
9 mei 1 ex baltsend.	1 paar
Ossendrecht, Groote Meer - Kleine Meer - Zwaluw Meer - plasje ten noordwesten van Kleine Meer:	
resp. 3, 3, 2 en 1 paar (waarvan 4 paar met jongen)	9 paar
Willemstad, Zwanenmeer - Sluispad Noord:	
resp. 1 juli 1 paar met jongen en 31 mei + 1 juli 1 ex.	2 paar
Roosendaal, Modderputten suikerfabriek:	
2 augustus 2 paar met jongen.	2 paar
Rucphen, Rozenven:	
12 juli 1 ex.	1 paar
Klundert, Industrieterrein Moerdijk:	
o.a. 24 juni 5 paar (waarvan 1 paar met jongen).	5 paar
Nieuw-Ginneken, Zwartgoor - Patersmoer:	
resp. 10 juli 1 ex baltsend en idem.	2 paar
Oosterhout, Boswachterij Dorst (zandput NW van Surae):	
1 juli 2 jongen van ca 10 dagen oud.	1 paar
Loon op Zand, Leikeven - Plakkeven:	
resp. 2 paren met jong en 1 paar met jong.	3 paar
Udenhout, Leemkuilen:	
27 juli 1 ex met jong.	1 paar
Berkel-Enschot, Galgeven - Keelven - Schaapven:	
resp. 1, 2 en 2 paar.	5 paar
Moergestel, vennetje Dennenhoef, noordzijde A 58:	
30 mei 1 ex.	1 paar
Hilvarenbeek, Bankven - Broekeling:	
resp. 29 juni 1 ex baltsend en 2 juni 3 ex.	2 paar
Hooge en Lage Mierde, Goorven - Flaes - Hazenkolk - heide	
resp. 5, 3, 2, 1 en 1 paar.	12 paar
Reusel, Reuselse Moeren:	
4 paar (waarvan 2 paar met jongen)	4 paar
Bladel, Kroonven:	
1 paar met jong.	1 paar
Hoogeloon, Pannegoor (Cartierheide):	
2 juli 1 ex met jong.	2 paar
Vessem, Groot Meer:	
2 juli 2 paar baltsend.	2 paar
Oostelbeers, Keijenhurk - Kromven (Landschotse Heide):	
resp. 2 paar en 1 paar.	3 paar
Oisterwijk, Brandven - Choorven - Klein Aderven - Groot Aderven - Staalbergven - Diaconieven - Witven - Wolfsputten:	
resp. 2, 1, 2, 1, 2, 1, 1 en 1 paar.	11 paar
Boxtel, Kampina (vnl. Huisvennen) - Zegenrode:	
resp. 8 paar en 1 paar met jongen.	9 paar
Vught, IJzeren Man:	
3 paar met jongen.	3 paar
Den Dungen, Poeldonk:	
9 augustus 1 ex, gedrag als broedvogel.	1 paar
Veghel, stadsvijver nabij ziekenhuis:	
15 augustus 4 jongen van 3-4 weken oud.	1 paar

Sint-Oedenrode, Hazeputten Nijnsel:	
25 juli 1 ex.	1 paar
Son, Oud Meer:	
2 mei 2 paar, 3 juli 2 paar (waarvan 1 paar met jongen).	2 paar
Son-Eindhoven, Eckerswijer:	
3 juli 1 adult met jongen.	1 paar
Veldhoven, Groot Vlasroot:	
25 juli 1 ex.	1 paar
Bergeijk, Visvijvers - Pastoorsweijs:	
resp. 30 juni 2 paar en 1 paar.	3 paar
Valkenswaard, Groot Malpieven - Vaarvennen (Malpie) -	
Meelbergsven - Galgeven Golfbanen - Visvijvers (gedeelte- lijk gemeente Heeze):	
resp. 4 paar, 3 paar, 27 juni 1 jong, 30 mei 1 paar baltsend en 6 paar.	15 paar
Waalre, Meertjesven - Meeuwven:	
resp. 30 mei 1 ex baltsend en 3 + 25 juli 1 ex baltsend.	2 paar
Geldrop, Braakhuizensche Heide:	
9 juli 2 paar.	2 paar
Heeze, Provinciale weg Geldrop - Diepe Meerven - Grafven (Strabrechtse Heide):	
resp. 5 juli 1 ex, 25 juli 1 ex en 9 juli 2 paar baltsend.	4 paar
Maarheeze, Witven - Soerendonks Goor:	
resp. 4 juli 1 adult met jongen en 4 paar.	5 paar
Leende, Valkenhorst:	
27 juli 1 ex.	1 paar
Budel, Ringselven:	
4 juli 3 paar met jongen.	3 paar
Someren, Witven:	
4 juli 1 ex met jongen.	1 paar
Asten, Groote Peel ('t Elfde - Steltloperven - Roerdompven - Filose Peel):	
resp. 3, 2, 1 en 1 paar.	7 paar
Asten, Ommel Oostappen:	
17 juli 1 ex met 1 jong.	1 paar
Deurne, Peel nabij Griendtsveen - Peel nabij Liessen (bij Deurnes kanaal) - Buntven:	
resp. 13 juli 3 paar, 21 mei 1 paar en 13 juli 1 ex baltsend.	5 paar
Oploo, Stevensbeek:	
13 juli 1 adult met voedsel in snavel wegzwemmend.	1 paar
Mill, afgraving Langenboom:	
9 augustus 1 paar met jongen.	1 paar
Haps-Oeffelt, plasje langs spoorlijntje:	
13 juli 1 ex baltsend.	1 paar
	143 paar